

274

ע.ע.

מדינת ישראל
הכנסת

פרוטוקול מס' ז/א

מישיבת ועדת העבודה

מיום ד', י"ב בשבט תשס"ז - 25.1.56

חברי הוועדה

נכח ה :

- ע. גוברין - היו"ר
- ב. אידלסון
- י. א. אלכונגי
- י. בן-אהרן
- ב. צ. הראל
- ח. סיגורי-כהן
- ס. קלמר
- א. רימלט
- י. ריפתין
- א. שוסטק

מוזמנים

- מר י. עילם - המנהל הכללי של משרד העבודה
- מר ז. טנא - מנהל אגף השיכון שבמשרד העבודה

חסרי :

- א. בקר
- ה. ברגר
- א. דילנסקה
- א. כהן

סדר-היום:

1. בעית התעסוקה.
2. בעית היסול המעברות.

היו"ר ע. גוברין:

פותח את הישיבה.
הייתי צריך להביא היום לוועדה, לשם
דיון, הצעת מסקנות בשאלת התעסוקה,
בגלל מחלתי לא יכולתי לעשות זאת, ואשתדל לעשות זאת לישיבה הבאה.

ב. אידלסון:

מכיון שלא נכחתי בישיבה האחרונה,
ברצוני להוסיף על המצב הקשה של

הפועלות.

רשומות בלשכות העבודה כ-3000 דורשות

עבודה.

המצב הוא קשה במיוחד בגלל ההגבלות
בהעסקת נשים, במסווינות, למשל, התחילו לעבוד בזמן האחרון במסדרות,
דבר המאיים בהוצאת הנשים מהעבודה, מכיון שעבודת לילה אסורה עליהן
לפי החוק. בהחשב עם מצב התעסוקה, אולי כדאי לתת היתר לעבודת לילה
לנשים בענף זה, או אחר?

גם הנוהג שלפיו מקבלים לעבודה בבית-
חרושת רק נשים עד גיל 32, מכביד על המצב בשטח תעסוקת הנשים.

קיים היסוד עבודה גם בקרב הנערות
העובדות. במשרדים, למשל, אין נוהגים לקבל נערות כשוליות. משרד
העבודה נדרש לעשות מאמץ כדי ליצור עבודות לקליטת נערות ונשים
צעירות.

כן יש לשריין עבודות מסוימות בשביל
נשים, ולתת למועצות המקומיות את ההלויאות הדרושות לביצוע העבודות
הללו.

היו"ר ע. גוברין:

כבר מזמן היה בדעתי לעורר את בעיית
תעסוקת הפועלת בפני הוועדה ובפני
שרת העבודה, ואני מציע להכניס את הנושא הזה בסדר-יומה של הוועדה.

י. א. אלמוגי:

אני רואה את בעיית התעסוקת הנשים
כחמורה ביותר, והיא הוחמרה בגלל
שלוש סיבות: 1. איסור עבודת לילה לנשים; 2. השיוואת התנאים;
3. החוק האוסר פיטורי פועלת שבתודש הרביעי לעבודתה מתברר שהיא
בהריון.

בחיפה, למשל, קיים קושי בהשגת עבודה
במשק בית, מכיון שנשי הפלחים מהסביבה שאפס גורם מתחרה.

גם הכנסת שכלולים סכניים בבתי-החרושת
למצות פגעה בתעסוקת נשים. בעבר היו מעסיקים בחי-חרושת אלה בכסף
שלושה חודשים מספר גדול של אלמנות.

היות והשנה אין פרי-הדר מסוג כררה
והיות והמחירים שאנו מקבלים בעד פרי-ההדר שאנו משווקים בחו"ל הם
גבוהים מאוד, מסרבים הפרדסנים למכור פרי לבתי-החרושת לשימורים -
דבר היוגע שוב בתעסוקת נשים.

אני תומך בהצעת יו"ר הוועדה לקיים
בירור מיוחד בקשר לתעסוקת נשים, בהשתתפות נציגי ההסתדרות, מועצת
הפועלות ומשרד העבודה.

י. ריפתין:

אני מקבל ברצון את הצעת היו"ר, שהוא יביא לישיבה הבאה הצעת מסקנות בעניני תעסוקה, אבל בתנאי שהמסקנות לא תהיינה מילוליות-כלליות, אלא מעשיות, למשל, לקבל חוק שלפיו אסור לפטר אדם בגלל גילו.

בכל תקופה של חוסר עבודה מתעוררות שאלות האם אפשר לפתור את הבעיה ע"י ויתורים על הישגים עקרוניים, אם זה בשטח השכר, או אם זה בשטח התנאים הסוציאליים. אני כזהיר את עצמנו מפני דרך קלה וחלקקה זו.

אני חושב שהועדה צריכה עוד היום לקבל החלטה בנוגע לבעיית התעסוקה, אפילו אם היא תהיה כללית, ושהחלטה תפורסם ותימסר לכל הגורמים הנוגעים בדבר, כי אחרת לא תשמש הועדה גורם ככריע לגבי התפתחות העניינים. בהחלטה זו צריכה לבוא לידי ביטוי החנגדות חברי ועדת העבודה לצמצום הבנייה, וכן מורת רוחה של הועדה על כך שבחקציב המיוחד לא הוקצב סכום מספיק לצורך עבודות ציבוריות.

בזמן האחרון ניתן פרסום להשקפת הפרופ' לרנר שיש צורך באחוז מתקבל על הדעת של מחוסרי עבודה, ומכיון שאיש זה הוא יועץ הממשלה, עלולה דעה זו להטעות את דעת-הקהל. ועדת העבודה צריכה להבהיר לציבור שדעה זו עומדת בניגוד למדיניות הממשלה, שהיא מדיניות של תעסוקה מלאה, כי אוריה ציבורית מתאימה חשובה למלחמה נגד אבטלה.

י. בן-אהרן:

אני מציע לתבוע מהמטילה להגיש לנו תכנית תעסוקה לשעת חירום, כתשובה על ההצעות לסדר-היום שהוגשו בכנסת.

ט. קלמר:

הבעיה הקונקרטית של התעסוקה מצאה את פתרונה ע"י הקצבה נוספת של מיליון ל"י בתקציב הנוסף. אני מציע שנשמע ממנהל משרד העבודה סקירה על תכניות התעסוקה לקראת שנת הכספים 1956/7.

א. שומסקי:

לא שמענו על תכנית בקשר לתעסוקת אנשי המעברות, גם לאחר ביטול שכר-הדחק, מקבל איש המעברה בעד 12 ימי עבודה, שיש לו במשך החודש, כ-60 ל"י בלבד, סכום שאיננו מספיק למינימום של קיום, לדעתי, צריכה ועדת העבודה לתבוע להבטיח לאנשי המעברות תעסוקה לפחות במשך חמישה ימים בשבוע.

הוועדה צריכה לחיות את דעתה עכשיו, ללא קשר עם המסקנות בקשר לתעסוקה, בענין הפסקת הבנייה.

א. רימלט:

לפני שאנחנו מקבלים החלטות בעניינים חלקיים, הייתי רוצה שנקבל תמונה זלימה איך הממשלה מתארת לעצמה את תיאום הכלכלה והתעסוקה לשעת חירום, אני רוצה קודם כל, להיות מיוכנע מדוע יש צמצום בבנייה, האם בגלל חוסר תיאום, או שזהו חלק מתכנית מקיפה.

מר עילם:

קודם כל, בענין העסוקה נשים, התפתחות התחיקה בשטח זה נעלה את הדלת בפני עובדות חדשות והוציאה החוצה נשים שכבר עבדו. אולם צדק חבר-הכנסת ריפתין שאין לחפש את הפתרון בויתור על ההישגים הסוציאליים. מכל מקום, עובדה שאין לבטל את ערכה היא, כי במידה שיש עבודה במשמרות, מוצאת הפועלת מהעבודה.

הוא הדין לגבי הנוער, החוק המחייב להעסיק נוער רק במשך 7 שעות ליום, או 8 שעות ליום במשך 5 ימים בשבוע, מביא לכך שבמקומות בהם עובדים במשמרות, טוב נפלט הנוער. אני מצטער להגיד שאפילו הסתדרות הנוער העובד פנתה למשרד העבודה בבקשה לא להקפיד ביותר על הגשמת חוק עבודת הנוער.

ברור שקבלת חוקים משופרים, כגון: חוק עבודה נשים, חוק עבודת הנוער וחוק החניכות, מביאה לקרבנות, גורמת לפליטת עובדים. אם זערה העבודה תרצה לדון על נושא זה - השפעת החוקים על מצב התעסוקה, משרד העבודה יהיה מוכן להשתתף בוויכוח זה.

האבטלה בקרב הפועלות היא חמורה. המגבלות לגבי ארגון עבודה מיוחדת לנשים הן מרוכזות יותר מאשר לגבי גברים - הסכום הדרוש ליצירת יום עבודה לנשים הוא גדול יותר. משרד העבודה עושה את כל המאמצים כדי לעודד תעסוקת פועלות, ויש לציין הקלה בשבועות האחרונים, בעיקר במושב.

בשבוע החולף ירד מספר המובטלים מ-14 אלף ל-12 אלף איש. עם הפסקת הגשמים היו צריכים להיכנס כמה אלפי פועלים לעבודה קלאית והם אמנם נכנסו, אבל הפליטה בתעשייה לא נחנה ליהנות ממלוא ההשפעה. פולטת תעשיית הבנין והתעשייה לצרכנות, כי בשבועות האחרונים סיעט הציבור בקניות בגלל חששות לשעת חירום. בגלל הצריכה המוגבלת ובגלל הקשיים בהשגת אשראי נאלצת התעשייה לפטר עובדים, ואם מתחילים בפיטורים, מסייע הדבר באופן פסיכולוגי על פיטורים נוספים.

אין זה נכון שהממשלה החליטה שלא תהיה בנייה ציבורית. יש מי שסבור כי בנייה מהווה גורם אינפלציוני, גורם ההורס את החיים הכלכליים, ועל-כן החליטה הממשלה לצמצם בבניית מבנים ציבוריים. מכאן אין להסיק שיש לצמצם את בניית בת-החולים, בתי-ספר ובנינים ציבוריים חיוניים. השאלה היא תקציבית - בגלל ההכנות לשעת חירום לא ניתן לרכז אמצעים לתהליכים רגילים, ובהכרח בא קיצוץ בתקציב הבנייה.

אשר לשיכון, טוב שחיים אמצעים הן להשלמת בניית השיכון העממי, הן להשלמת התכנית התלת-שנתית לחיסול המעברות והן לבנייה כרחבי הארץ לצורך קליטה בהתיישבות ובאיזורי הפיתוח. ברור שעם השלמת התכניות, יוצאים פועלים מהעבודה.

בימים האחרונים הסתמנה תכנית - ויתכן שהיא ריאלית - של בנייה חדשה בסכום של כ-25 מיליון ל"י, אשר תמומן חציה ע"י הסוכנות - לקליטת העלייה החדשה בהתיישבות ובאיזורי הפיתוח - וחציה ע"י הממשלה להטוץ פעולת חיסול המעברות.

ע.ע.

מתוך הביאורים ששמעתם בישיבה האחרונה
טפי סר טנא זי. וסטר שהוצא לכם בכתב משתמע שעם השלמת התכנית התלת-
שנתית לחיסול המעברות תארנה במקומות שונים בארץ כמעט 5000 משפחות
בדרומים ובפחונים, שלמענן אין אמצעים לבנייה. הנחתו של סר טנא
היתה - והנחה היא מציאותית מאוד - שאם לא נקיים רציפות בקצב
רציני של מלאכת חיסול המעברות, הרי אותן 5000 משפחות יהפכו בהדרגה
ל-6000 משפחות. מאפריל נחחיל בבניית 2500 יחידות דיור לצורך חיסול
המעברות, עי"כ נפתור את מחצית הבעיה ואת המחצית השנייה נשאיר
לשנת 1957.

כדי לגמור את התכנית התלת-שנתית צריך
להשקיע 55 מיליון ל"י. התקציב מסמן רק 45 מיליון ל"י. אם לא יבנו
מאותה אלא רק מה שמסוכן בחקציב, תישאר בסעיף ההוצאה יתרה של
10 מיליון ל"י. אם נקיים את התכנית שעליה דיברתי, תישאר יתרה של
20 מיליון ל"י, כלומר, במקום יתרה של 10 מיליון ל"י רק לשם ביצוע
התכנית התלת-שנתית - יתרה של 20 מיליון ל"י לביצוע התכנית תלת-
שנתית וחיסול חלק מהמעברות, ועי"כ מבצעים לא רק את התכנית שמוטב
לשנה, אלא גם מחקרבים לפתרון.

לבנייה לשם חיסול המעברות יש השפעה
על העסקת פועלי הבנין באופן שונה מאשר הבנייה לצורך הקליטה. הבנייה
לצורך קליטת העליה מתקיימת ברחבי הארץ ואין בהם כוח אדם עודף, בעוד
שהבנייה לשם חיסול המעברות מתקיימת בטרנז הארץ, איפה שמרוכזים
פועלים טובטלים או כאלה העתידים להיות טובטלים.

למרות הכשלונות שהיו לטורד העבודה בדרומי
ועדה השרים לענייני כלכלה וכפלי לפזר אופטימיזם בטרם זמן, אני יכול
להגיד כי התכנית הבאתי בפניכם כמעט ונחתנת לביצוע, כטובן, אם תהיה
התמיכה הדרושה. אם תכנית זו תתגשם, תהיה לכך השפעה על התעסוקה בבנין
ובתעשיית הבנין.

ס. קלטר: מה בקשר לתכנית הבנייה במסגרת מפעל החסכון?

סר עילם: הבנייה בהתייחסות במסגרת מפעל החסכון תתחיל עוד השנה. הבנייה האחרת תהיה בשנת 1957. לפי שעה לא נראה באופן קידום הבנייה במסגרת מפעל החסכון. לא הייתי מייצג לועדה לפעול בענין זה עד שלא יגובש סופית ענין חיסול המעברות והבנייה לצורך קליטה.

ס. קלטר: האם אין אפשרות להתחיל בבנייה במסגרת מפעל החסכון כבלי להזדקק לתקציב ממשלתי?

סר עילם: כספי החוסכים ששכשמים לריכוז חמרי בנין.

ברור שגול צמצום הבנייה למגורים, לטורדים ולטורדות נראית באופן בנייה אחרת, בנייה מנימוקי בטחון, שאף היא חספק תעסוקה רבה. ישנן גם תכניות לבניית מחסנים בפינות שונות של הארץ, שאם יצליחו לבצען בהקדם, תוכלנה לספק תעסוקה לפועלי הבנין ולפועלי תעשיית הבנין. אולי בישיבה הבאה אוכל לספר לועדה אינפורמציה נוספת על הנעשה בשטח זה. מכל מקום, אם לא תהיינה הפרעות כפוג האויר נחזור לטוב מנקבל על הדעת בשטח התעסוקה, כטובן בכוח הפעולות הטכניות ואם תבוצעה התכניות הקשורות בבטחון.

ועדת העבודה
25.1.56

ע.ע.

היו"ר ע. גוברין:
אבקש את שרת העבודה למסור לנו בישיבה
הבאה סקירה על התכניות להקלת מצב
התעסוקה, ואח"כ אנסה לנסח הצעה מסקנות לסיכום דיונינו.

לאחר שנשמע פרטים נוספים בענין בעיית
חיסול המעברות, נוכל להגיש מסקנות גם על נושא זה.

אשר לבעיית התעסוקה לנושים, אני מבין
שאינ התנגדות לקיים דיון מיוחד על נושא זה ועל השפעת החוקים בשטח
זה, בהשתתפות נציגי משרד העבודה, ההסתדרות ולשכת העבודה. ברור
שבמסקנות הועדה על בעיית התעסוקה נצטרך לחוות דעה גם בקשר לבעיה זו.

(הישיבה ננעלה בשעה 10.50)